

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในการทำโครงการเพื่อเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการสร้างเครื่องมือวิจัยและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 1 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์และแปลผล ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยในระยะที่ 1 มาปรับปรุงเครื่องมือให้เหมาะสมกับบริบทใหม่และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ผลการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1

การดำเนินการระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือนำเครื่องมือมาทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 1 คือนักเรียนชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนโนนหันวิทยายน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 25 คน ผลการดำเนินการนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนแยกตามความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังใช้แหล่งเรียนรู้ไร่จิตรกรวี

รายการ	ระดับความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
รวม	23	2	-
ร้อยละ	92	8	-

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเสร็จสิ้นตามแผนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้ทำการวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนช่วงชั้นที่ 3 เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 คน นักเรียนมีความสามารถเชื่อมโยง ระดับมากจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 92 และระดับปานกลาง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาคำคิดเห็นของนักเรียนจากการเรียนรู้หลังใช้แหล่งเรียนรู้
ไร่จิตรกรวี

รายการ	ระดับความคิดเห็น							แปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสาระการเรียนรู้	65	29	6			4.59	0.60	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	100	60	15			4.49	0.65	มาก
3. ด้านแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	65	40	4			4.52	0.58	มากที่สุด
4. ด้านวิทยากรท้องถิ่น	62	32	5	1		4.55	0.64	มากที่สุด
รวม	283	161	30	1		4.53	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการทำโครงการเพื่อเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโนนหันวิทยายน ภาคเรียนที่ 2 ปี 2550 จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ นักเรียนมีระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.62) และคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามารถแยกเป็นด้านๆ ได้ดังนี้ ด้านสาระการเรียนรู้ นักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.60) ด้านวิทยากรท้องถิ่น นักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.68) ด้านแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.58) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.65)

2. ผลการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2

การดำเนินการระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ทดลองใช้ในระยะที่ 1 มาปรับใช้กับแหล่งเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์สมุนไพรรท้องถิ่น อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ใช้กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 2 คือนักเรียนชุมชนมหาวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 25 คน ผลการดำเนินการ นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนแยกตามความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังใช้แหล่งเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์สมุนไพرت้องถิ่น

รายการ	ระดับความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
รวม	20	4	1
ร้อยละ	80	16	4

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนช่วงชั้นที่ 3 เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการทำโครงการของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 คน นักเรียนมีความสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ในระดับมากจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีความสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ในระดับปานกลาง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และมีความสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ในระดับน้อยจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนจากการเรียนรู้หลังใช้แหล่งเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์สวนสมุนไพرت้องถิ่น

รายการ	ระดับความคิดเห็น						S.D.	แปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	\bar{X}		
1. ด้านสาระการเรียนรู้	48	43	9			4.27	0.68	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	64	78	30	3		4.16	0.76	มาก
3. ด้านแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	55	36	8	1		4.44	0.70	มาก
4. ด้านวิทยากรท้องถิ่น	47	39	11	2	1	4.29	0.82	มาก
รวม	214	196	58	6	1	4.26	0.75	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนจากการใช้แหล่งเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์ สมุนไพรร่องหินในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโนนหันวิทยายน ปี 2551 จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ นักเรียนมีระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.75) และคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรื่องลำดับจากมากไปหาน้อยสามารถแยกเป็นด้านๆ ได้ดังนี้ ด้านแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.70) ด้านวิทยากรท้องถิ่นนักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.82) ด้านสาระการเรียนรู้นักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.68) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.76)

3. สะท้อนผลการดำเนินการวิจัย (อภิปรายผล)

3.1 ด้านความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะเวลาที่ 1 นักเรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากร้อยละ 92 ระดับปานกลางร้อยละ 8 ระยะเวลาที่ 2 นักเรียนมีความสามารถระดับมากร้อยละ 80 ระดับปานกลางร้อยละ 16 และระดับน้อยร้อยละ 4 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากระยะเวลาที่ 1 แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษา อยู่ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ จึงมีสภาพแวดล้อมที่นักเรียนคุ้นเคย ประกอบกับการลงมือปฏิบัติจริงในแหล่งเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการประเด็นที่จะศึกษา และแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับการทำโครงการสำรวจครั้งนี้ นักเรียนเป็นผู้ลงมือศึกษาหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน การศึกษาเป็นการเชื่อมโยงหรือบูรณาการระหว่างความรู้/ทักษะ/ประสบการณ์เดิมกับสิ่งใหม่ ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาในการทำงาน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545) และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group Process-Based Instruction) ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ กระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม และขยายขอบเขตความรู้ให้กว้างขวางขึ้น นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แสดงบทบาทร่วมตามการมอบหมายของกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมใจ ไม่พึงพอใจ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้เรื่องอารมณ์และการพัฒนาอารมณ์ของตนให้สอดคล้องกับกลุ่ม สามารถใช้สติปัญญาในการพิจารณาอภิปรายให้ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลจนสามารถค้นพบข้อสรุปในใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ได้และมีโอกาสแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น ได้มีโอกาสรับผิดชอบหน้าที่ตามบทบาทในกลุ่ม (ทิสนา แชนณี, 2545) และ ยังสอดคล้องกับ Van der Kley (1991 อ้างถึงใน วรวิภา รอดแรงคำ, 2540) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ คือ การที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำงาน ช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนความสำเร็จของกันและกัน โดยที่นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มจะมีความรับผิดชอบงานของตน การทำงานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียนแต่ละคนจะมีการตรวจสอบและนำเสนอในกลุ่ม กลุ่มจะทำหน้าที่ช่วยเหลือว่าใครอ่อนด้านใด คนที่เก่งจะช่วยเหลือด้านนั้น ซึ่งจะทำให้การทำงานกลุ่มเข้มแข็งขึ้น ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะพัฒนาโดย Robert Karplus (อ้างถึงในนันทิยา บุญเคลือบ, 2540) เป็นการเรียนรู้ที่เริ่มจากปัญหาที่ผู้เรียนต้องการจะแก้ปัญหาโดยการสังเกต ซึ่งผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูลและลำดับคำถามที่นำไปสู่ผลลัพธ์ของการแก้ปัญหา

สำหรับระยะที่ 2 เมื่อเปลี่ยนแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการทำกิจกรรมจากไร่จิตรทวีเป็นสวนพฤกษศาสตร์สมุนไพรร่องดินพบว่าความสามารถในการเชื่อมโยงในระดับมากลดลงจากร้อยละ 90 เหลือร้อยละ 80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ศึกษาอยู่นอกเขตพื้นที่ชุมชนและมีวัฒนธรรมแตกต่างกัน เป็นตัวอย่างที่ไม่ชัดเจนในด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ประกอบกับการศึกษาร่วมกับโรงเรียนอื่น อาจทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจในการทำกิจกรรมการประมวลความรู้ และการคิดเชื่อมโยงเป็นไปได้น้อย แต่ระดับความสามารถในการเชื่อมโยงก็ยังอยู่ในระดับสูงและนักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในเข้าร่วมกิจกรรม

3.2 ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่าระยะที่ 1 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สารการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในด้านสาระการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และวิทยาการท้องถิ่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ระยะที่ 2 นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกรายการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสาวรี พิมพ์สวัสดิ์ (2549) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องผลของการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องสารรอบตัวเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart ผลการวิจัยพบว่า การนำแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

ที่มีความหมาย สอดคล้องกับ พรทิพย์ สมเจียงใต้ (2547) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเรื่องภูมิศาสตร์ภูเวียง สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้าน ก้านเหลือง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกระดือรือร้นในการเรียนการสอน เกิดความอยากรู้อยากเห็น และได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียน รู้จักคุ้นเคยดี ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ นักเรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลายที่แตกต่างจากการที่นักเรียนนั่งเรียนโดยการฟังครูอธิบาย จากการอ่านหนังสือเรียน อย่างเดียว นักเรียนจึงเกิดความรู้สึกระสนใจในกิจกรรมการเรียนมากขึ้น และเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จึงมีความสนใจตื่นตัวกับการจัดกิจกรรมการเรียนในครั้งนี้ ซึ่งอาจเกิดจากการที่นักเรียนไม่เคยได้รับการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาก่อน และ วราสินธุ์ บุตรสมบัติ (2547) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องป่าชุมชนนาบอน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งทำให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการเรียนรู้จากสื่อการสอนที่หลากหลายตามสภาพจริงที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียน เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน

